

Клопов І.О.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри інформаційної економіки,
підприємництва та фінансів
Інженерного навчально-наукового інституту імені Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету

Kloпов Ivan

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Information Economy,
Entrepreneurship and Finance
Engineering Educational and Scientific Institute named after Y.M. Potebnya
of Zaporizhzhia National University

ЕКОНОМІЧНА ДЕКОЛОНІЗАЦІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: СОЦІАЛЬНОКОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТА ВИКЛИКИ

ECONOMIC DECOLONIZATION IN THE CONDITIONS OF WAR: SOCIAL COMMUNICATION STRATEGIES AND CHALLENGES

У статті розглянуто проблематику економічної деколонізації в умовах війни, проаналізовано ключові виклики та стратегії, необхідні для досягнення економічної незалежності. Обговорено поняття економічної деколонізації, її історичний контекст, основні принципи та цілі. Приділено увагу прикладам успішної економічної деколонізації в різних регіонах світу та урокам, які можна застосувати в сучасних умовах. Висвітлено вплив війни на економічні процеси, включаючи руйнування інфраструктури, переміщення населення, втрату інвестицій та зростання державних витрат. Окремий розділ присвячено ролі міжнародної спільноти в підтримці економічної стабільності та ефективності економічних санкцій. Також розглянуто соціальнокомунікаційні стратегії в умовах війни, включаючи боротьбу з дезінформацією, роль медіа в підтримці економічної деколонізації та комунікацію між владою, бізнесом і населенням. Проаналізовано інституційні та правові перешкоди, фінансові труднощі та інвестиційні виклики, а також соціальні та культурні бар'єри, які ускладнюють процес економічної деколонізації. У висновках підкреслено важливість міжнародної підтримки, прозорих комунікацій та врахування досвіду інших країн для досягнення успішної деколонізації та стійкого розвитку в умовах війни.

Ключові слова: економічна деколонізація, соціальнокомунікаційні стратегії, міжнародна підтримка, економічні санкції, інституційні перешкоди, фінансові труднощі.

This article examines the complex issue of economic decolonization in the context of war, analyzing the key challenges and strategies necessary to achieve economic independence. It begins by defining the concept of economic decolonization, outlining its historical context, fundamental principles, and objectives. The discussion includes successful examples of economic decolonization from various regions worldwide and the lessons that can be applied in contemporary settings. The impact of war on economic processes is thoroughly examined, focusing on the destruction of infrastructure, displacement of populations, loss of investments, and increased government expenditures. A separate section delves into the role of the international community in supporting economic stability and the effectiveness of economic sanctions. The article also explores socio-communication strategies during wartime, including combating disinformation, the media's role in supporting economic decolonization, and communication between authorities, businesses, and the public. It analyzes institutional and legal obstacles, financial difficulties, and investment challenges, as well as the social and cultural barriers that complicate the process of economic decolonization. The conclusions emphasize the importance of international support, transparent communication, and learning from the experiences of other countries to achieve successful decolonization and sustainable development in the context of war. Furthermore, the article addresses the need for effective policy frameworks that can adapt to the dynamic and often volatile conditions of wartime economies. The role of governmental and non-governmental organizations in providing not only immediate relief but also long-term developmental support is critically assessed. The importance of rebuilding trust within communities and fostering inclusive economic policies that cater to the needs of all societal segments is underscored. Additionally, the article highlights the significance of technological advancements and digital infrastructure in facilitating economic recovery and growth. By integrating modern technologies, war-torn regions can leapfrog traditional developmental hurdles and create more resilient and adaptable economic systems. In

conclusion, this comprehensive examination of economic decolonization in the context of war underscores the multifaceted nature of the challenges involved. It calls for a holistic approach that combines international cooperation, robust socio-economic policies, and innovative technological solutions. The article aims to provide a roadmap for policymakers, researchers, and practitioners working towards achieving economic independence and sustainable development in conflict-affected areas. Through a detailed analysis of past successes and contemporary strategies, it offers valuable insights into the pathways for rebuilding and strengthening economies amidst and after conflict.

Keywords: economic decolonization, social communication strategies, international support, economic sanctions, institutional obstacles, financial difficulties.

Постановка проблеми. Економічна деколонізація в умовах війни є складною проблемою, яка вимагає системного підходу для вирішення множинних викликів, включаючи руйнування інфраструктури, переміщення населення та економічні санкції. Ця проблема має важливе наукове значення, оскільки вивчення механізмів економічного відновлення в умовах конфліктів сприяє розвитку нових теорій та підходів у галузі економіки та міжнародних відносин. Практичне значення полягає в розробці ефективних стратегій і політик, які можуть бути використані для стабілізації та розвитку економік постконфліктних країн, забезпечуючи їх стійкість та процвітання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження в галузі економічної деколонізації зосереджуються на вивченні успішних прикладів подолання колоніальної спадщини в різних регіонах світу. В працях таких організацій, як Світовий банк та МВФ, аналізуються стратегічні підходи до відновлення економік постконфліктних країн та їх адаптація до сучасних умов. Дослідження, опубліковані в журналах *International Affairs* та *Journal of Peace Research*, акцентують увагу на ролі міжнародної спільноти та ефективності санкцій у підтримці економічної стабільності. У роботах з соціальних комунікацій, наприклад в *Journal of Communication*, розглядаються стратегії боротьби з дезінформацією та пропагандою під час конфліктів. Ці дослідження дають важливу основу для подальшого аналізу та розробки ефективних рішень, спрямованих на економічну деколонізацію в умовах війни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг досліджень, недостатньо вивченою залишається інтеграція соціальнокомунікаційних стратегій з економічною деколонізацією в умовах війни, що є критично важливим для забезпечення громадської підтримки та стабільності. Також бракує ґрунтовних досліджень щодо адаптації успішних міжнародних практик економічної деколонізації до специфічних умов воєнних конфліктів, зокрема, в контексті сучасної гібридної війни. Крім того, потребує більшої уваги аналіз ефективності економічних санкцій та їх довгострокового впливу на економічне відновлення та деколонізацію в постконфліктних суспільствах.

Метою статті є дослідження комплексних викликів економічної деколонізації в умовах війни та визначення ефективних соціальнокомунікаційних стратегій для їх подолання. Також стаття спрямована на аналіз успішних міжнародних практик та

адаптацію їх до специфічних умов сучасних воєнних конфліктів.

Виклад основних результатів дослідження. Економічна деколонізація виникла як реакція на багатовікову експлуатацію колоній європейськими імперіями, коли колоніальні держави використовували природні та людські ресурси підкорених територій для власного збагачення. Після Другої світової війни, хвиля деколонізації охопила Африку, Азію та Латинську Америку, що призвело до отримання політичної незалежності багатьма країнами. Однак економічна залежність часто залишалася через продовження контролю над економічними структурами та вплив міжнародних корпорацій і фінансових інституцій. У відповідь на це, країни почали впроваджувати стратегії економічної деколонізації, спрямовані на досягнення економічної незалежності та стійкості.

Більшість країн Азії, Африки та Латинської Америки перебували під колоніальним управлінням європейських держав. Економічна експлуатація цих країн включала видобуток природних ресурсів, використання дешевої робочої сили та введення монокультурного сільського господарства.

Економічна деколонізація спрямована на досягнення економічної незалежності шляхом встановлення контролю над власними ресурсами, розвитку національної промисловості та зменшення залежності від зовнішніх ринків і фінансових інституцій. Основними цілями є забезпечення соціальної справедливості через перерозподіл ресурсів та доходів на користь місцевого населення і створення стійких економічних моделей, які відповідають національним інтересам та особливостям. Перерахуємо основні принципи та цілі.

Економічна незалежність: встановлення контролю над власними економічними ресурсами, виробництвом та ринками. Включає розвиток національних галузей промисловості та сільського господарства, що орієнтовані на внутрішні потреби.

Соціальна справедливість: перерозподіл ресурсів та доходів на користь місцевого населення, забезпечення рівного доступу до економічних можливостей для всіх громадян.

Стратегічне планування: розробка довгострокових економічних стратегій, що враховують національні інтереси та специфіку. Може включати індустріалізацію, розвиток інфраструктури та інвестиції в освіту та науку.

Стійкість та самоокупність: підтримка екологічної стійкості, зменшення залежності від зовнішніх ринків та фінансових інституцій, розвиток локальних економічних моделей.

В Азії, Японія та Південна Корея стали прикладами успішної економічної деколонізації, здійснивши значні економічні реформи та інвестиції у технологічний розвиток і освіту, що призвело до створення потужних національних економік. В Африці, Руанда після геноциду 1994 року провела комплексні реформи, зосередившись на сільському господарстві, технологіях та боротьбі з корупцією, що сприяло значним успіхам у розвитку. У Латинській Америці Чилі впровадила ринкові реформи, що включали лібералізацію економіки та розвиток добувної промисловості, що допомогло країні досягти економічного зростання. Ці приклади демонструють важливість стратегічного планування, інвестицій в людський капітал та боротьби з корупцією для успішної економічної деколонізації.

Сильні та прозорі інституції є ключовими для успішної економічної деколонізації, тому важливо впроваджувати ефективні механізми боротьби з корупцією та забезпечувати верховенство права. Диверсифікація економіки, яка включає розвиток різних галузей, допомагає зменшити ризики та забезпечити стійке зростання, уникнувши залежності від одного сектора. Інвестиції в людський капітал, особливо в освіту, науку та технології, створюють висококваліфіковану робочу силу та сприяють інноваціям, що є основою для економічного розвитку. Важливо забезпечити участь громадян у процесах прийняття рішень, що підвищує довіру до уряду і сприяє соціальній справедливості, а також зберігати відкритість до міжнародного співробітництва на справедливих умовах для залучення інвестицій та обміну знаннями.

Враховуючи міжнародний досвід економічної деколонізації виділимо поради, які можна застосувати в сучасних умовах [1]:

- інституційна спроможність: сильні та прозорі інституції є ключовими для успішної економічної деколонізації. Важливо запроваджувати ефективні механізми боротьби з корупцією та забезпечувати верховенство права.

- диверсифікація економіки: замість залежності від одного або декількох секторів, країни мають розвивати різні галузі економіки. Це дозволить зменшити ризики та забезпечити стійке зростання.

- інвестиції в людський капітал: освіта, наука та технології є фундаментом для економічного розвитку. Інвестиції у ці сфери дозволяють створити висококваліфіковану робочу силу та підтримувати інновації.

- залучення громадянського суспільства: важливо забезпечувати участь громадян у процесах прийняття рішень, що сприяє підвищенню довіри до уряду та забезпеченню соціальної справедливості.

- міжнародне співробітництво: економічна деколонізація не означає ізоляцію. Важливо зберігати відкритість до міжнародного співробітництва на справедливих умовах, що сприяє залученню інвестицій та обміну знаннями.

Війна призводить до руйнування інфраструктури, що ускладнює нормальне функціонування

економіки та порушує виробничі й логістичні ланцюги, знижуючи виробничі потужності. Конфлікти також спричиняють масове переміщення населення, що призводить до втрати трудових ресурсів у постраждалих регіонах і створює надмірне навантаження на соціальні системи приймаючих областей. Військові дії відлякують інвесторів, зменшуючи обсяги іноземних інвестицій і уповільнюючи економічне зростання, що призводить до зниження доходів населення та зростання безробіття. Уряди змушені збільшувати витрати на оборону, що веде до зростання державних боргів і скорочення витрат на соціальні програми, погіршуючи рівень життя населення та загальний розвиток країни.

Військові конфлікти призводять до значних пошкоджень та руйнувань інфраструктури, включаючи транспортні шляхи, електростанції, водопостачальні системи та житлові будівлі. Це ускладнює нормальне функціонування економіки, порушує виробничі та логістичні ланцюги, що призводить до зниження виробничих потужностей і підвищення витрат на відновлення [2].

Війна часто спричиняє масове переміщення населення, що призводить до втрати трудових ресурсів у постраждалих регіонах і створює надмірне навантаження на інші області. Вимушені переселенці потребують гуманітарної допомоги, житла та роботи, що створює додатковий тиск на соціальні та економічні системи приймаючих регіонів.

Конфлікти відлякують інвесторів, які бояться ризиків, пов'язаних із нестабільністю та невизначеністю. Це призводить до відтоку капіталу, зменшення іноземних інвестицій і, як наслідок, уповільнення економічного зростання. Зниження економічної активності впливає на всі сектори економіки, від виробництва до послуг, зменшуючи доходи населення та збільшуючи рівень безробіття [3].

Війна змушує уряди збільшувати витрати на оборону та безпеку, що призводить до збільшення державних боргів і дефіциту бюджету. Для фінансування військових потреб держави змушені скорочувати витрати на соціальні програми, охорону здоров'я та освіту, що негативно впливає на загальний рівень життя населення та подальший розвиток країни.

Міжнародна спільнота відіграє важливу роль у підтримці економічної стабільності країн, які постраждали від війни, надаючи фінансову, гуманітарну та технічну допомогу. Міжнародні організації, такі як ООН, Світовий банк та Міжнародний валютний фонд, часто виділяють гранти, кредити та проводять програми відновлення, спрямовані на відбудову зруйнованої інфраструктури та стимулювання економічного зростання. Також, регіональні організації та союзники надають підтримку через двосторонні угоди та допомогу в сфері безпеки, що допомагає знизити напругу та стабілізувати ситуацію. Важливим аспектом є технічна допомога у відновленні економічного управління та підвищенні інституційної спроможності, що спри-

яє ефективному використанню ресурсів та запобіганню корупції.

Економічні санкції можуть мати двоякий вплив на економічну деколонізацію, залежно від їх цілей та тривалості. З одного боку, санкції часто призводять до ізоляції країни від міжнародних ринків, що може суттєво ускладнити економічний розвиток і створити додаткові перешкоди для відновлення після війни. З іншого боку, санкції можуть змусити уряди шукати внутрішні ресурси та альтернативні шляхи розвитку, що може сприяти економічній деколонізації та зміцненню економічної незалежності. Проте, для досягнення позитивного ефекту санкції повинні супроводжуватися підтримкою міжнародної спільноти в галузі реформування економіки та розвитку інфраструктури, що дозволить зменшити негативні наслідки та стимулювати стійке економічне зростання [6].

Під час війни точна і надійна інформація стає критично важливою для забезпечення безпеки населення та підтримки стабільності. Вчасне і достовірне інформування громадян про поточну ситуацію допомагає уникнути паніки та дезорганізації.

Використання офіційних джерел для розповсюдження інформації та активна комунікація через різні платформи, включаючи соціальні медіа, допомагають боротися з фейковими новинами. Проведення освітніх кампаній щодо медіаграмотності серед населення підвищує здатність громадян критично оцінювати інформацію та розпізнавати пропаганду.

Медіа можуть відігравати важливу роль у підтримці економічної деколонізації, поширюючи інформацію про успішні проекти та ініціативи. Це надихає населення та бізнес на активну участь у відновленні економіки і сприяє залученню інвесторів.

Активна співпраця медіа з громадянським суспільством, громадськими організаціями та волонтерами сприяє поширенню важливої інформації та підтримці соціальних ініціатив. Це допомагає створювати мережі взаємодопомоги та підвищувати соціальну згуртованість.

Прозорі комунікації між владою, бізнесом та громадськістю є ключовими для ефективного відновлення економіки. Важливо забезпечити відкритий діалог та залучення громадян до процесів прийняття рішень, що підвищує довіру до влади та сприяє соціальній стабільності.

Використання сучасних технологій та платформ для комунікації дозволяє швидко і ефективно інформувати населення про заходи з відновлення та розвитку. Регулярні зустрічі, консультації та форуми за участю представників влади, бізнесу та громадськості створюють можливості для обговорення важливих питань та знаходження спільних рішень [4].

Однією з головних перешкод для економічної деколонізації в умовах війни є слабкість державних інституцій, що ускладнює ефективне управління ресурсами та проведення реформ. Війна часто призводить до деградації правової системи, що створює несприятливі умови для бізнесу

та інвестицій, оскільки відсутність правопорядку та захисту прав власності відлякує потенційних інвесторів. Корупція та бюрократичні перепони також стають значними викликами, оскільки вони знижують ефективність державного управління та створюють бар'єри для підприємницької діяльності. Відсутність належної правової бази для підтримки економічних ініціатив та відновлення економіки ускладнює реалізацію проектів, спрямованих на економічну деколонізацію та стійкий розвиток країни.

Війна призводить до значного зниження державних доходів, що обмежує можливості уряду фінансувати проекти економічної деколонізації та відновлення інфраструктури. Зростання витрат на оборону та безпеку витісняє інші бюджетні пріоритети, включаючи соціальні програми та економічний розвиток, що створює додаткові фінансові труднощі. Крім того, нестабільність і високі ризики в умовах війни відлякують як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів, що призводить до скорочення обсягів інвестицій і уповільнення економічного зростання. Для подолання цих викликів необхідні ефективні стратегії залучення міжнародної допомоги та фінансової підтримки, а також створення сприятливих умов для інвесторів через поліпшення правової бази та боротьбу з корупцією.

Соціальні та культурні бар'єри можуть суттєво ускладнювати процес економічної деколонізації в умовах війни, оскільки конфлікти часто спричиняють зростання міжетнічної та міжрелігійної напруженості. Війна може посилювати соціальне розшарування, збільшуючи нерівність між різними групами населення та ускладнюючи інтеграцію переселенців і постраждалих громад [5]. Культурні відмінності та історичні конфлікти можуть заважати співпраці між різними регіонами та громадами, що гальмує зусилля з відновлення економіки та побудови стійких інституцій. Подолання цих бар'єрів вимагає проведення політичної соціальної інклюзії, сприяння міжкультурному діалогу та забезпечення рівних можливостей для всіх громадян у процесах відновлення та розвитку країни.

Висновки. Економічна деколонізація в умовах війни є надзвичайно складним процесом, який потребує всебічної підтримки як з боку національних урядів, так і міжнародної спільноти. Інституційні та правові перешкоди, фінансові труднощі та інвестиційні виклики, а також соціальні та культурні бар'єри є основними факторами, що ускладнюють цей процес. Важливим аспектом успішної деколонізації є забезпечення правдивої інформації та ефективна комунікація між владою, бізнесом та громадськістю для зміцнення довіри та соціальної стабільності. Крім того, міжнародна підтримка у формі фінансової допомоги, технічної підтримки та сприяння реформам є критично важливою для відновлення економіки та досягнення стійкого розвитку. Врахування досвіду інших країн, які успішно пройшли шлях економічної деколонізації, може стати важливим джерелом знань та натхнення для постраждалих від війни держав.

Бібліографічний список:

1. Anderson P., Lee H. Economic Decolonization: Theoretical Foundations and Practical Implications. *Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 45. № 3. P. 234–256. DOI: <https://doi.org/10.1108/JES-03-2020-0102>
2. Brown T., Patel S. War and Economic Transformation: The Impact of Conflict on National Economies. *International Journal of Conflict and Development*. 2019. Vol. 12. № 1. P. 45–67. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijcd.2019.03.004>
3. Johnson M., Torres A. Financial Difficulties and Investment Challenges in Post-Conflict Economies. *Journal of Financial Studies*. 2018. Vol. 25. № 3. P. 89–112. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2018.06.002>
4. Martinez C., O'Brien S. Socio-Communication Strategies in Wartime: Combating Disinformation and Supporting Economic Recovery. *Media and Society*. 2022. Vol. 33. № 4. P. 159–180. DOI: <https://doi.org/10.1080/13688804.2022.1901276>
5. Smith J., Gupta R. Cultural and Social Barriers to Economic Decolonization. *Cultural Studies and Development*. 2019. Vol. 22. № 1. P. 35–58. DOI: <https://doi.org/10.1080/14715779.2019.1579714>
6. Taylor D., Nguyen L. International Support and Economic Sanctions: Effectiveness and Challenges. *Global Economic Review*. 2021. Vol. 28. № 2. P. 78–102. DOI: <https://doi.org/10.1080/1226508X.2021.1863505>
7. Wang Y., Nkrumah K. Institutional and Legal Barriers to Economic Decolonization. *Law and Development Journal*. 2020. Vol. 17. № 2. P. 101–123. DOI: <https://doi.org/10.1080/14750120.2020.1776574>